

**İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİN, KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEMeye ETKİSİNİN
SİYASİ PARTİ KADIN KOLLARI ÜYELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ*****Fatih ZERE******ÖZET**

Şiddet, bir insan hakları ihlali olarak kabul görmektedir. Kadın ve çocuklar ise şiddetten en fazla etkilenen kesimdir. Her ülke yönetimi adli önlemlerle beraber toplumsal farkındalığı geliştirici tedbirler alarak şiddetle mücadele etmeye çalışmaktadır. İstanbul Sözleşmesi de bu anlamda ülkeler arası yeknesaklığı sağlayan önemli bir belge olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmamızda da kadına yönelik şiddeti önlemek üzere imzalanan bu sözleşmenin kadına yönelik şiddeti önlemede ne kadar etkili olduğunu öğrenmek üzere, Zonguldak ili Karadeniz Ereğli ilçesinde yer alan siyasi partilerin kadın kolları üyelerine çeşitli sorular yöneltilmiştir. Çalışma bulguları, kadına uygulanan şiddet çeşitleri ile İstanbul Sözleşmesi'nin bu şiddeti engellemedeki etkilerini içermektedir. Bu doğrultuda katılımcılar başta eğitim ve ekonomik özgürlükler olmak üzere toplum yapısı ve örf-adetlerin etkisini dile getirmişlerdir. Ayrıca resmi kurumlarda görev yapan personelin tutumu ile kadınların sözleşmeye ve kadına şiddete bakış açılarını da değerlendirmişlerdir. Sonuç olarak başta kadınların eğitimi olmak üzere toplumsal bir farkındalık ve devletin kararlı tutumu ile kadına yönelik şiddetin önemli ölçüde azalabileceği söylenebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadına şiddet, İstanbul Sözleşmesi, Siyasi parti, Kadın erkek eşitliği

**THE EVALUATION OF THE EFFECT OF THE ISTANBUL CONVENTION ON PREVENTING
VIOLENCE AGAINST WOMEN IN TERMS OF THE MEMBERS OF THE POLITICAL PARTY
WOMEN'S ARM****ABSTRACT**

Violence is recognized as a human rights violation. Women and children are the group most affected by violence. Every country administration tries to combat violence by taking measures to increase social awareness along with judicial measures. In this sense, Istanbul Convention appears as an important document that ensures the uniformity between countries. In our study, in order to learn how effective this agreement, which was signed to prevent violence against women, is in preventing violence against women, various questions were asked to the members of the women's branches of the political parties in the Black Sea Ereğli district of Zonguldak province, which took the first five places as a result of the elections held on 31 March 2019. The study findings include the types of violence against women and the effects of the Istanbul Convention on preventing this violence. Accordingly, the participants expressed the effects of social structure and customs, especially education and economic freedoms. In addition, they evaluated the attitude of personnel working in official institutions and the perspective of women towards the contract and violence against women. As a result, it can be said that violence against women can be significantly reduced with social awareness and the determined attitude of the state, especially with the education of women.

Keywords: Violence against women, Istanbul Convention, Political party, Equality of men and women

* Bu çalışma Fatih ZERE tarafından hazırlanan "Kadına Yönelik Şiddet Tanımlaması ve İstanbul Sözleşmesinin, Kadına Yönelik Şiddeti Önlemeye Etkisinin Siyasi Parti Kadın Kolları Üyeleri Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans dönem projesinden üretilmiştir.

** Türkiye Taşkömürü Kurumu, ORCID: 0000-0003-2939-7884, fatihzere@hotmail.com

Araştırma makalesi.

Sayfa Sayısı: 623-651

Makale Geliş Tarihi: 08.01.2021

Makale Kabul Tarihi: 23.03.2021

Makale Yayın Tarihi: 05.05.2021

1. GİRİŞ

Dünyadaki tüm kadınlar ülke, din, etnik köken vb. ayrımı olmaksızın, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete uğrama riski taşımaktadır. Kadına yönelik şiddet, kamusal veya özel alanda gerçekleşmesine bakılmaksızın, kadının tüm hak ve özgürlüklerini kısıtlayan bir insan hakkı ihlalidir. Kadına yönelik şiddet konusuyla ilgili çalışmalar dünyada 1970’li, ülkemizde ise 1980’li yıllarda başlamıştır. Şiddetin önüne geçebilmek için ülkemizde 1980’li yıllardan sonra çeşitli yasal tedbirler alınmaya başlanmıştır. 1990’lı yıllarda ise kurumsallaşma süreci başlamıştır. İlk yasal mevzuat adımı ise 1998 yılında çıkarılan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’dur. 2000’li yıllarla birlikte de toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak üzere yasal düzenlemelere hız verilmiştir.

Ülkemizde toplumsal yapı erkek egemen bir yapıya sahip olduğundan kadına yeterince söz hakkı verilmediği ve erkeğin evin reisi olarak görüldüğü bilinmektedir. Bu sebeple erkeğin sözü dinlenmediği zaman kadına ceza vermesi doğal karşılanmakta, şiddet meşrulaştırılmaktadır. Bu noktada karşımıza toplumsal cinsiyet kavramı çıkmaktadır. Bilindiği üzere cinsiyet kavramı, kadın veya erkeğin biyolojik yönüne işaret etmektedir. Toplumsal cinsiyet ise kadın ve erkeğin sosyal ve kültürel değerlerle oluşan farklılıklarına karşılık gelmektedir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile mümkün gözükmekte olup bu amaçla uluslararası alanda Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve İstanbul Sözleşmeleri kabul edilmiştir. Ulusal alanda ise bu sözleşmeler doğrultusunda çeşitli kanunlarda revizyonlar yapılmış, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir. Ulusal Eylem Planları yapılarak konuya duyarlılığın artırılması amacıyla ilgili bakanlıklar nezdinde çeşitli protokoller imzalanmıştır. Avrupa Konseyi çerçevesinde 2011 yılında İstanbul’da imzalanan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” Türkiye’deki yasal düzenlemeler açısından önemli bir yere sahiptir. İstanbul Sözleşmesinin imzalanmasıyla birlikte, 4320 sayılı Kanun’da görülen bir eksiklik olan sadece evlilik içindeki şiddeti önlemeyi hedefleyen maddelerin düzeltilmesi için önemli bir adım atılmıştır. İstanbul Sözleşmesi’ ne paralel olarak 2012 tarihinde, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un yürürlüğe girmesiyle birlikte şiddetin mağduru veya şiddet uygulayan aynı haneyi paylaşmasa da her türlü şiddet ev içi şiddet kapsamına alınmıştır.

Bu araştırmada da, şiddeti önlemeye yönelik yapılan çalışmalardan birisi olan İstanbul Sözleşmesi’nin, kadına yönelik şiddeti önlemeye etkilerinin belirlenmesi amacıyla, siyasi partilerin

kadın kolları üyeleri ile birebir görüşmeler yapılarak konu hakkındaki görüşleri öğrenilmek amaçlanmaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Şiddet, dünya genelindeki güncel konuların başında gelmektedir. Şiddetin en çok karşılaşılan biçimi olan kadına karşı şiddet ise insan hakkı ihlali olmasının yanı sıra kadının sosyal yaşama katılımını engelleyen bir sorundur. Kadınlar şiddet olaylarına, yaşamın her yerinde olduğu gibi aile içinde de maruz kalmaktadır. Ama bu şiddetin yaygınlık durumu aile mahremiyetinin bir parçası olarak görülüp, korku gibi sebeplerle gizlendiği için tam olarak bilinmemektedir. Bu durum mücadele noktasında da önemli bir engel oluşturmaktadır.

2.1. Aile İçi Şiddet Tanımlaması

Aile, iki farklı cinsiyetteki insanın bir araya geldiği en küçük toplumsal kurumdur. Aile, yetişkinler için mutluluğun yanı sıra gerilimlere karşı dayanışmanın sağlandığı sığınma yeri olmakla birlikte çocuklar içinde sosyal yaşama katılımına hazırlandığı yerler olarak kabul edilir.

Ailenin, toplumun temelini oluşturan kurumların başında olması, onun korunmasının da önemini ortaya koymaktadır. Aile içi şiddet; bireyin kendi eşine ve/veya çocuklarına, ana-babasına, kardeş veya diğer akrabalarına yönelik saldırgan davranışlarıdır. Bu duruma ailenin tüm üyeleri maruz kalabilmektedir. Yaygın olarak erkeğin karısına veya baba ve/veya annenin çocuklarına şiddeti en çok karşılaşılan çeşitleridir. Saldırganlık, küçük yaşlarda ailede öğrenilmekte, toplumsal ve kültürel yönden de onaylanması sonucunda özellikle erkeklerde daha çok görülen bir eyleme dönüşmektedir. Çocukta saldırganlık davranışının ailenin ve dış çevrenin etkisi sonucu oluştuğu ve dolayısıyla yaşamın ilk yıllarında özellikle anne-babayla olan ilişkilerin çocuğun daha sonraki davranışlarını ve kişiliğini büyük ölçüde etkilediği ortaya konmuştur (Aral ve diğerleri, 2004). Araştırmalar, erkek çocukların gerek ana-baba gerekse akranlarıyla olan ilişkilerinde daha saldırgan olmalarına göz yumulduğunu, kızların ise daha çok bağımlı, daha az saldırgan olmaları için baskının söz konusu olduğunu göstermektedir (Doğan, 2001).

Evlilikte yaşanan çatışmalar, aile içi sorunları çözmekte sorun yaşamak ve ailede erkeğin baskın rolünün olması gibi sebepler şiddetin yaşanmasında önemli nedenler arasındadır. Aile içinde gerçekleşen şiddetin türleri ise; Fiziksel Şiddet, Psikolojik (duygusal) Şiddet, Cinsel Şiddet ve Ekonomik Şiddet olarak sınıflandırılmaktadır.

Fiziksel şiddet, en fazla beden üzerine yapılan şiddet türüdür ve şiddeti uygulayanın da beden gücüne dayanır. Şiddet uygulayanlar karşısındakine korku ve acı yaşatarak sindirme amacı

güderken fiziksel şiddeti; tekme, tokat, yumruk kullanarak fiziksel güç ile gösterebilir ya da kesici delici ve/veya yaralayıcı aletlerle bireyin bedensel zarar görmesine sebep olabilmektedir.

Psikolojik (duygusal) şiddet; bireyin kıskançlık, engellenme, korkutma, tehdit edilme veya küçük görülmesi-düşürülmesi gibi durumları ifade etmektedir. Ayrıca, başkaları ile kıyaslanmak, kıyafet, insanlarla ilişkiler, ev dışı mekanlar, kişisel gelişim ile ilgili kısıtlamalar, ölüm tehditleri, farklılıkları tolere edememek gibi şekillerde kendini göstermektedir (Kadın Dayanışma Vakfı, 2008: 29-30).

Ekonomik şiddet; aile içi şiddetin temel türlerinden biri olmasına rağmen çok fazla konuşulmamaktadır. Ekonomik şiddet, birine bağımlı olmaya sebep olduğu için diğer şiddet türlerine de maruz kalınmasına zemin hazırlamaktadır. Bunların içinde, bireyin üretimlerine el konması, ücretsiz çalıştırılması, kazancına el konması, çalışmasına izin verilmemesi veya zorla çalıştırılması, başlık parası alınarak birine satılması, evlenirken takılanlara el konulması gibi sebeplerle mağdur edilmesi bulunmaktadır.

Kadının istemediği bir zamanda veya şekilde ilişkiye zorlanması, cinsel içerikli konuşmalar yapılması, ensest ilişki, fuşşa zorlanması, el ve/veya bir cisimle yapılan fanteziler, cinsel hayatlarında eşine küçük düşürücü davranışlar yapmak vb. davranışlar ise cinsel şiddet türleridir. Cinsel şiddetin eşler arasında meydana geldiği durumlara ise ev içi tecavüz adı verilmektedir. Yakın zamanda sık karşılaşılan sarkıntılık, fiziksel temas, ısrarlı takip, cinsel şakalar yapılması, internet üzerinden yapılan sohbetler de cinsel şiddet içerisinde değerlendirilmektedir.

2.2. Dünyada ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet

Dünyanın neresinde olursa olsun farklı ırk, dil, din, sınıf ve etnik grup farkı gözetmeksizin kadınların yaşadığı ortak sorun olan kadına yönelik şiddet, özellikle 1960’lı yıllardan sonra genişleyen kadın hareketleri sayesinde bir hak ihlali sayılmış ve toplumsal problem olarak görülmeye başlanmıştır.

İnsanlık tarihi kadar eski olan şiddet olgusu, arkeologlar tarafından yapılan bir araştırma sonucunda kadınların fiziksel şiddete uğramalarının kökeninin 3000 yıl öncesine dayandığını erkek mumyaların kemiklerinde %9-20 kırığa rastlanırken kadınlarda bu oranın %30-50'lere çıktığını göstermektedir. Eski Roma yazıtlarında, erkeklerin izinsiz oyunlara katılan veya zina yapan eşlerini cezalandırmak, boşamak hatta öldürme haklarının bulunduğu, Ortaçağ’da erkeğin kadına karşı zor kullanmasında bir sınır olmadığı ortaya çıkarılmıştır. (Tekin, 2011: 24).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1884 yılına kadar erkeğin eşini dövmesinin yasal olduğu, 18. ve 19. yüzyılda İngiltere'de erkeğin aile içinde bütün haklara sahip olduğunu eşini kontrol edebilmek için baskı ve şiddete başvurabileceğini hatta işaret parmağından kalın olmayan bir sopa ile dövmebileceğinin yasal olduğunu yapılan araştırmalar sonucu ortaya konulmuştur (Dişsiz ve Şahin, 2008: 52).

1970'lerden önce bir sorun olarak ele alınmamış olan kadına yönelik şiddet kadının insan hakları çerçevesinde gündeme gelmiştir. Birleşmiş Milletler, 1975-1985 yılları arasında "Kadın On Yılı" ilan etmiştir. 1975 yılında Meksika'da yapılan Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen Eylem Planı'nda şiddet konusu özel olarak ele alınmamış ancak aile ve aile bireylerinin eşitliği ve güvenliği konularına değinilmiş, bu konuda eğitim programlarının yapılması tavsiye edilmiştir. 1980 yılında Kopenhag'da yapılan İkinci Dünya Konferansı'nda kadınların ve çocukların şiddetten korunması için programların geliştirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur (KSGM, 2009: 11).

Dünyadaki toplumları etkileyen böyle bir sorunun çözülmesi için kadına yönelik şiddet tanımlanmasının ilk adım olacağı düşünülerek Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası pek çok kuruluş özellikle 1990'lardan sonra kadına yönelik şiddetin tanımı üzerinde çalışmış ve 1993 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kadınlara yönelik şiddeti tanımlayan bir bildiri yayınlamıştır. Bu bildiri de kadına şiddet, ailede ve yakın çevrede gelişen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet de kapsayan, fakat bununla kısıtlanmayan bir durum olarak tanımlanmaktadır.

İstatistiklere bakıldığında, Uluslararası Af Örgütü'nün raporuna göre dünyada; kadınların yaklaşık 1/3'ü değişik boyutlarda şiddete maruz kalmakta, her 3 kadından en az biri dövülmekte, cinsel ilişkiye zorlanmakta ya da farklı bir biçimde tacize uğramaktadır. Ayrıca, diğer yandan, 1999'da ABD'de aile içi şiddete maruz kalanların %85'ini kadınlar oluşturmaktadır. Dünya Sağlık Teşkilatı kadın cinayet kurbanlarının neredeyse %70'nin erkek partnerleri tarafından öldürüldüğünü rapor etmiştir (Gürsoy, 2008: 148).

Dünya Sağlık Örgütü'nün(WHO) 2002 yılı raporuna göre; kadınların yaklaşık %47'sinin ilk cinsel ilişkilerinin zorla olduğunu, kadın cinayet kurbanlarının yaklaşık %70'inin erkek partnerleri tarafından öldürüldüğünü ortaya koymaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2005 yılındaki "Çok Ülkeli Kadın Sağlığı ve Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet" raporuna göre; kadınlar arasında hayat boyu fiziksel şiddet görme sıklığı %6-59 arasında saptanmıştır (Dişsiz ve Şahin, 2008: 53).

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün yaptığı bir çalışmanın sonucuna göre (WEB: 1), fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade eden evlenmiş kadınların oranı %36'dır. Bu her on

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

kadından dördünün eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Ayrıca, evlenmiş kadınların %12'si ise yaşamın herhangi bir döneminde, cinsel şiddete maruz kaldığını, %27'si ise hem fiziksel hem de cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Ekonomik şiddet/istismar davranışlarından en az birine yaşamın herhangi bir döneminde maruz kalan kadınların oranı %30, yaşamlarının herhangi bir döneminde duygusal şiddet/istismara maruz kalanların oranı ise %44 iken ekonomik şiddet/istismara uğrayanların oranı %30 olarak belirtilmiştir.

Tüm dünya nüfusunu temel alan 48 çalışmanın verilerine göre Dünya Sağlık Örgütü, kadınların eşleri ya da partnerleri tarafından şiddete uğrama oranının %10-69 arasında olduğunu bildirmiştir (Arslantaş, 2013: 40-41). Morçatı'ya başvuran kadınlara ait istatistiklere göre ise kadınların %12,7'sinin tek bir şiddet türüne maruz kaldıklarını ifade ederken, diğerleri ise birden fazla şiddet türüne bir arada maruz kaldıklarını ve %7,8'i yalnızca fiziksel şiddete, %3,5'i de duygusal şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (Pala, 2013: 27).

Türkiye'de yapılan bir çalışmadan elde edilen sonuca göre, hayatlarının herhangi bir döneminde eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalanların oranı %39 olarak saptanmıştır (İbiloğlu, 2012: 207).

Ülkemizde yapılan çalışmalar dünyadaki çalışmalardan pek farklı sonuçlar vermemektedir. Sayısı oldukça kısıtlı olmasına rağmen 1990'lı yılların ortalarından bu yana yapılan ve çoğunluğu 2000'li yıllarda yapılmış olan çalışmalar kadınların %60-80'inin fiziksel şiddete, yaklaşık %15'inin cinsel şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Bu çalışmaların bazılarında ilk bakışta ilginç gelebilecek bir veri de kadınların yaklaşık beşte birinin gördükleri şiddeti hak ettiklerini düşünmeleridir (Kaptanoğlu, 2013: 80).

İstanbul, Ankara, İzmir gibi üç büyük şehirde 1993 yılında alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden evli 1070 kadınla yapılan bir araştırma sonucuna göre her üç tabakada da kadına yönelik şiddet konusunda; Şiddete maruz kalan kadınların ilk anda akıllarına gelen şeyin %35 oranında "kaçıp kurtulmak", Şiddete uğrayan kadınların %83'ü ise şiddet sonrası evde kalmayı tercih etmekte (bireysel, kültürel, ekonomik, çevresel ve ailevi nedenlere bağlı olarak), %78,1'inin durumu kabullendiği ve sabrettiği, %77,5'inin eşlerinin şiddet uyguladıktan sonra değişeceklerine söz verdiği, kocasına karşı koymayı düşünenlerin oranı ise %16,3, bu sorunu kimseye açmayanların oranı %48,0, %86'sının kocalarının kendilerini affettirmeye çalıştıklarını ortaya çıkarmıştır (Öztunalı Kayır, 1998: 22).

Görüleceği üzere kadına yönelik şiddet ile karşılaşılmayan bir ülke yok gibidir. Durum böyle olunca kadınların haklarının korunması ve kadınlara yönelik şiddetle mücadele amacıyla Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, İslam Konferansı Örgütü gibi uluslararası kuruluşlar tarafından çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu kuruluşların, kadına yönelik şiddet hakkında yaptıkları çalışmalardan bazıları Dünya Kadın Konferansları; Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), İstanbul Sözleşmesi ve uygulamada yapılan bazı düzenlemeler olarak dikkat çekmektedir.

2.3. İstanbul Sözleşmesinin Değerlendirilmesi: İtirazlar-Yorumlar

Kadına yönelik şiddetle mücadele için uluslararası alanda birçok çalışma yapılmaktadır. Bunlara ek olarak Avrupa Konseyi de 1990'dan itibaren konuyla ilgili çalışmalarını sürdürmektedir. Konseyin yaptığı çalışmalar sonucunda oluşturulan Komite, Aralık 2008'de "CAHVIO" adında uzman grubunu oluşturmuştur. Bu grup ise Aralık 2010'da kadına yönelik şiddetle ilgili bir taslak hazırlamıştır. İstanbul Sözleşmesi olarak da bilinen bu taslak metin 11.05.2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılmış ve 18 Avrupa Konseyi üyesi ülke tarafından imzalanmıştır. Türkiye, Sözleşmeyi 14.03.2012'de maddelerine çekince koymadan onaylayan ilk Konsey üyesi ülke olmuştur.

İstanbul Sözleşmesi olarak adlandırılan "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi", kadına yönelik şiddetle mücadelede uluslararası alanda imzalanmış önemli bir sözleşmedir. Bu sözleşme, Avrupa ülkeleri dahil kadına yönelik şiddet konusunda hukuki bağlayıcılığa sahip ilk uluslararası sözleşmedir. Türkiye, taraf devletler arasında sözleşmeyi ilk olarak imzalayıp TBMM'de onaylayarak kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda kararlı bir tutum ortaya koymaktadır.

İstanbul Sözleşmesi ile Avrupa'da ilk defa kadına yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti önlemek, şiddet mağdurlarını korumak ve şiddetin faillerini cezalandırmak için yasal bağlayıcılığı olan standartlar belirlenmektedir. İstanbul Sözleşmesi, beş ana ilkeye dayanmaktadır. Bunlar; Kadına şiddetin önlenmesi, kadınlar ile erkekler arasında eşitliğin sağlanması, şiddet mağdurlarının korunması, suçluların cezalandırılması, kadına karşı şiddet ile mücadelenin bütüncül politikalarla desteklenmesi ve bu yönde uluslararası bir işbirliğinin yaygınlaştırılmasıdır. Ayrıca İstanbul Sözleşmesinin sadece kadınlara değil, tüm aile içi şiddet mağdurlarına uygulanmasını da taraf devletlerin teşvik etmesi sağlanmaktadır. Sözleşmenin gerçek amacı, kadına ve genelinde ise ailenin içinde yaşanan şiddetin olmadığı bir toplumdur. Ayrıca Sözleşmede, şiddetle mücadele edilmesi

in konuyla ilgili tüm kurum ve kuruluşların işbirliği yapması ve sürece sivil toplumun kuruluşlarının da dahil edilmesi gibi hükümlere yer verilmektedir.

Ülkemizde sağlıklı bir toplumun oluşması inin acil üzülmesi gereken kadına yönelik şiddete ilişkin ‘‘Herkeseye Sağlık Türkiye Hedefleri’’ ne göre 2020 yılında aile inin şiddet, cinsiyetle ilgili ve organize şiddete bağlı yaralanma, sakatlanma ve ölümlerin en az %25 oranında azaltılması hedeflenmiştir (şahin, 2012: 42).

Sözleşme her ne kadar şiddeti nleme amacı taşıymaktaysa da her konuda olduğu gibi çeşitli tartişmaların da hedefi haline gelmektedir. Sözleşmenin özellikle tartişmalı maddeleri hakkında genel bir değerlendirme yapılacak olursa şunları söylemek mümkündür: Sözleşme’nin 3-a ve 3-b maddelerinde ‘‘kadına karşı şiddet’’ ve ‘‘aile inin şiddet’’ kavramları tanımlanmaktadır. Ayrıca şiddet tanımı yalnızca fiziksel değil, psikolojik, ekonomik, sosyal ve cinsel şiddet gibi diğer şiddet türlerini de ininermektedir. Sözleşmesinin 3-a. maddesindeki tanıma göre, kadının şiddet eyleminde mağdur olması inin medeni hali, sosyal ve kültürel düzeyi, mesleği veya ekonomik durumu önemli değildir. Sözleşmenin 3-b maddesinde ise aile inin şiddet tanımı yapılmaktadır. Bu maddede ulusal veya uluslararası hükümlerden farklı olarak, mağdur ve failin aynı evde ikamet etme zorunluluğu bulunmamakta olup, Sözleşmenin yalnızca kadınları değil, erkek ve ocuk mağdurları da koruyacağı, ancak mevcut olaylar daha çok kadınları etkilediği inin tanımlarda kadın vurgusu yapıldığı belirtilmektedir.

Bir görüşe göre, ‘‘Bu tanımlama, İstanbül Sözleşmesi’nin tamamen kadın cinsiyetinin erkek cinsiyetine karşı korunması ve kadının sosyal hayatta erkekten bağımsızlaştırılması felsefesi üzerine ininş edildiğini göstermektedir. Oysa evrensel insan hakları metinlerinin tamamı, kadın-erkek, ocuk-yaşlı her kişinin bir insan olarak sahip olduğu insan haklarının aynı şekilde korunması ve cinsiyetin ve kişinin sosyal/medeni hlinin insan haklarının korunmasında ayırt edici bir unsur olmadığı felsefesi üzerine kurulmuştur (WEB: 2).

Sözleşmede yer alan bir diğer tanım ise toplumsal cinsiyettir. Sözleşme, ‘‘toplumsal cinsiyeti’’ tanımlayan ilk uluslararası belge olma özelliği de taşıymaktadır. Bu maddede, toplumun kadın ve erkekler inin belirlediği davranış kalıplarının inin eriğine yer vererek kişinin birey olarak özerkliğinin korunamamış olmasının yanında; Sözleşmede açıklandığı gibi sosyal davranış kalıplarının ve toplumun biçtiği rollerin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisinin büyük olmasından bahsedilmekte olup ‘‘belli bir toplumun kadınlar ve erkekler inin uygun gördüğü sosyal

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

olarak inşa edilen roller, davranışlar, etkinlikler ve yaklaşımlar anlamına gelir.” şeklinde tanımlanmıştır.

"Toplumsal Cinsiyet" eşcinsellik ya da cinsiyetsizleştirme değildir. Toplumsal cinsiyet kavramı; kadın ve erkeğe kültürlerin, toplumların yüklediği rol ve görevleri ifade etmek için kullanılır (WEB: 3).

Sözleşmenin 3-f maddesinde ise 18 yaşından küçük kızlarında kadın tanımı içinde kapsanacağı belirtilmiştir.

Buna karşı “Velayetindeki çocuklarına kendi değer yargıları doğrultusunda belirli bazı davranış kalıplarını tavsiye eden bir babanın uygulamaları baz alınarak “özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması” kapsamında değerlendirilebilir.” şeklinde itirazlar bulunmaktadır (WEB: 2).

Kızlarında kadın tanımı içinde yer alması hakkında bu şekilde bir itiraz yapılsa da birçok ülkede kız çocuklarının öldürüldüğü, küçük yaşta kadın ticaretinin yapıldığı ve özellikle savaş sırasında kadınlara yapılan tecavüzlerin yaş sınırının olmadığı düşünüldüğünde de kadın tanımının 18 yaşından küçükler için yapılması kaçınılmaz olduğu bilinmektedir.

Sözleşme'nin 4. Maddesinde ise, hiç kimsenin ayrıma uğramayacağı belirtilmekle beraber taraf devletlerin, başta kadınlar olmak üzere herkesin, gerek kamu ve gerekse özel alanda şiddete maruz kalmaksızın yaşama hakkını korumak için gerekli yasal tedbirleri almaları gerektiği vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, Sözleşme sadece ev içindeki değil; çeşitli kurumlarda veya kamusal alanda oluşabilecek şiddeti de önlemeyi amaçlamaktadır. Aile olmayı veya ev içi şiddeti, sadece aynı evi paylaşanlar arasında değil, aynı evde yaşasın veya yaşamasın mevcut ya da eski eş ya da partnerler arasında ki her türlü şiddet şekilde tanımlanmaktadır. Bu maddenin 3. fıkrasında ise şiddet mağdurlarına eşit koruma sağlanması öngörülmekte ve mağdurlar arasında her türlü ayrımcılığın yasaklanması gerektiği vurgulanmaktadır. Ancak bu açıklamalar bazı kesimlerde özellikle LGBTİ bireylere özgürlük şeklinde algılanmakta, “İstanbul Sözleşmesi'nin Temel Haklar, Eşitlikler ve Ayrımların Götzetme bendinde, cinsel yönelim ve cinsel kimliğe yönelik ayırım yapılmaması adına bu olgular legallik elde ediyor. Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Trans ve İnterseks (LGBTİ) örgütleri sözleşmenin bu kısmına dayanarak azgınlıklarına ve sapkınlıklarına meşru zemin oluşturuyor.” şeklinde itirazlar yapılmaktadır (WEB: 4).

Ancak “Sözleşme, üçüncü bir tür oluşturmaya ya da LGBT eğilimlerini hukuk normu olarak belirlemeye veya teşvik etmeye yönelik herhangi bir hüküm taşımamaktadır.” (WEB: 3).

Bir diğer tartışmalı madde ise sözleşmenin 12. ve 42. maddelerinde bahsi geçen “namus” kavramıdır. Sözleşmenin 12. maddesinin 5. paragrafında, tarafların töre, din veya sözde namus gibi kavramları gerekçe göstererek uygulanan hiç bir şiddet eylemine müsaade etmemesi gerektiği

belirtilmektedir. Madde 42/1’de ise, tarafların, sözleşme kapsamında ki bir şiddet eyleminin gerçekleşmesinden sonra başlatılan cezai işlemlerde sözde namus’un bu eylemlerin gerekçesi olarak görülmemesi için alınacak tedbirlerin gerekliliği belirtilmektedir. Bu şekilde, kadınlara yönelik şiddet de töre, din veya sözde “namus” gibi sebeplerin, şiddete gerekçe olarak kullanılmasının önlenmesi beklenmektedir. Tartışmalardan bazıları bu başlık üzerine yoğunlaşarak namus ve din gibi kutsal değerlerimizin yok sayıldığı, ailenin temelini oluşturan kavramların içinin boşaltıldığı görüşüne yer verilmektedir. Halbuki Sözleşmeden önce de, Türk Ceza Kanunu’nun kasten öldürmenin nitelikli hallerinin belirtildiği 82. Maddesinin 1(k) bendinde “töre saikinden” bahsedilmiştir. Ancak korunan yararları bakımından hiçbir farklılığı olmamasına rağmen uygulanmada, töre saiki ile işlenen cinayetlerde ağırlaştırılmış müebbet cezası verilirken namus gerekçesiyle işlenen cinayetlerde haksız tahrik indirimi uygulanarak daha az cezalar verilmektedir. Bu da işlenen cinayet gerekçelerini masumlaştırılan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eleştirilerden bir diğeri ‘‘Dinin ataerkil bir yapıda olduğunu savunan bu anlayışa göre, inanç sistemleri kadınları ikinci plana atıyor. Gerçeği yansıtmayan bu düşüncelere ek olarak, geleneksel değerler, örf ve kültür de yanlış eleştirilerle hedef alınıyor. Burada en ön plana çıkan şey ‘namus’ kutsalının nasıl etkisiz hale getirilmeye çalışıldığı gözler önüne seriliyor.’’ (WEB: 4) şeklindedir.

‘‘AKP’li milletvekili Canan Kalsın, bu bakış açısını, ‘‘Dinimizde kadın kutsaldır. En iyisi en hayırlısı eşine en iyi davranandır. Sözleşmede zaten buna karşı bir madde yok.’’ sözleriyle eleştiriyor.’’ (Ünker, 2020)

Sözleşmenin tartışmalı bir diğeri maddesi olan 48. Maddede ise arabuluculuk konusundan bahsedilmekte olup 48/1 de ‘‘tarafların, bu sözleşme kapsamındaki şiddet olaylarıyla ilgili olarak, arabuluculuk ve uzlaştırma gibi alternatif süreçleri yasaklaması istenmektedir’’ şeklindedir. Kadına karşı şiddetin, arabuluculuğa uygun olup olmadığı da hem hukuki hem de sosyolojik olarak incelenmesi gereken bir durumdur. Arabuluculuğun genel esasları değerlendirildiğinde tarafların aralarında yaşadıkları uyuşmazlıklarını dava yolu yerine kendileri müzakere ederek çözmelerini sağlamak ve bu şekilde mahkemelerin iş yükünü azaltmaktır. Ancak Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Madde 1/2’de aile içi şiddet uyuşmazlıklarının arabuluculuğa elverişli olmadığı hüküm altına alınmıştır. Yani kadının aile içi şiddete maruz kaldığı durumlarda arabulucuya başvurulmayacaktır. Dolayısıyla, aile içi şiddet durumunda arabulucuya başvurunun İstanbul Sözleşmesine göre yasaklanmadığı sonucuna da varılmaktadır. Aile içi şiddet uyuşmazlıklarının arabuluculuğa uygun olmadığına dair hüküm, Kanunun çıkartılırken taslak metinde olmayan ve sonradan eklenen hükme ilişkin Adalet Komisyonu Raporunda arabuluculuk sırasında yapılan müzakerelerin tarafların eşitliği ilkesine dayandığı, arabuluculuğun tarafların kendilerini güvende

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

hissedebilecekleri bir ortamda gerçekleştirilmesi gerektiği, oysa aile içi şiddet olaylarının varlığı halinde taraflardan birinin diğerini tehdit etmesi veya benzeri sebeplerin varlığı halinde tarafların kendilerini güvende hissedemeyecekleri ve eşitlik ilkesinin gerçekleşemeyeceği, bu itibarla söz konusu uyuşmazlıkların arabuluculuğa uygun olmadığı ifade edilmiştir (Taşpolat Tuğsavul, 2012: 113). Bu tür uyuşmazlıkların arabuluculuğa uygun olmamasına gerekçe olarak ise taraflardan birinin diğerini baskı altında tutma ihtimali ve yaşanabilecek çeşitli zorluklar sebep gösterilmiştir.

İtirazlardan bir diğeri ‘‘sözleşmede aileyi koruyabilecek tedbirlere kesinlikle yer verilmiyor. Toptancı bir yaklaşımla arabuluculuğun faydalı olabileceği durumlar bile İstanbul Sözleşmesi tarafından dışlanıyor.’’ şeklindedir (WEB: 4).

Ancak ‘‘Eşitsiz bir güç dengesinin söz konusu olduğu aile içi şiddet konusu kanunen arabuluculuğa elverişli kabul edilmemiştir. Bunun yerine her ailenin kolaylıkla ulaşılabilir yardım alacağı aile terapistleri ve psikologlar bu süreçte çok olumlu sonuçlara imza atmaktadırlar.’’ (WEB: 3).

Son olarak Sözleşmenin 52. maddesinde ise uzaklaştırma emrinden bahsedilmektedir. Bu madde uyarınca yetkili makamlardan aile içi şiddet failini, mağdurun yanından yeterli bir süre uzaklaştırması istenmektedir.

Ancak müşterek konuttan uzaklaştırma önleyici tedbir kararı konusunda erkeklere gidecekleri bir yer sunmamanın yarattığı sorunlar ile kadınların ekonomik durumlarının yeterli olmaması nedeniyle konuttan uzaklaştırılan eşlerini evlerine almak durumunda kalmalarından söz edilmiştir. Erkekler bir yandan Kanunların şiddetle mücadele için yeterli olmadığını, yasal önlemlerin kağıt üzerinde kaldığını ifade ederken, diğer yandan Kanun’un sadece kadınlara hak verdiğini, eşini öldürmüş olsa bile erkekleri öldürmeye iten sebepler ile ilgilenilmediğini gündeme getirmişlerdir. Özellikle eşlerine uyguladıkları şiddet sonucu ceza almış erkekler, 6284 sayılı Kanun ile kadınların desteklendiğini belirtmiş ve bu nedenle erkeklerin mağdur olduğunu düşündüklerine sıkça değinmişlerdir (WEB: 1). Buna ‘‘Bu sözleşmede 6 ay uzaklaştırma maddesi bulunmaktadır. Yani bu cezayı alan adam bir daha eve döner mi? İnsanları akrabalarına karşı, komşularına karşı rencide ediyorsunuz. 6284 sayılı yasa bizzat şiddeti artırmıştır’’ şeklinde basına yansıyan açıklama örnek verilebilir (WEB: 2).

Bilinmektedir ki şiddet davalarında uzaklaştırılma kararı sadece şiddeti uygulayan için verilmektedir. Mağdurun beyanıyla hapis kararı verilmesi ise söz konusu değildir. İstanbul Sözleşmesi ile kadının beyanı esas alınması sadece şiddeti önlemek için yaklaşmama gibi tedbir kararlarının verilmesinde geçerlidir. Buna rağmen uygulamada aksamalar meydana gelmektedir.

Evden uzaklaştırma tedbirini “ağır” bir yaptırım olarak gören hakimler, bu konuda Şiddetin varlığına ilişkin herhangi bir delil görmeden evden uzaklaştırma tedbiri vermekten kaçınabilmektedir (WEB: 5).

Sözleşmede, sadece kadına yönelik Şiddetle mücadele edilmemekte olup kadın erkek eşitliği de hayata geçirilmeye ve tüm kadınlar Şiddetten korunmaya çalışılmaktadır. Ayrıca Sözleşme taraf devletlere, kadına yönelik Şiddeti önlemek ve bununla mücadele etmek için çeşitli politikaların benimsenmesi ve uygulaması gibi sorumluluklarda yüklemektedir. İstanbul Sözleşmesi İzleme Platformu üyesi örgütler, kadına yönelik Şiddetle mücadelede sözleşmenin taraf devletler tarafından uygulanması gereken yükümlülükleri hakkındaki eksiklerini özetleyerek çeşitli öneriler sundukları bir gölge rapor hazırlamış ve Mart 2018’de GREVIO ile paylaşmışlardır. Bu raporda, Sözleşme’nin tam olarak uygulanmadığı, ayrıca kadına yönelik Şiddeti önleme konusundaki siyasi eksikliğine vurgu yapılmaktadır. Ayrıca İzlem Platformu, 6284 sayılı kanunun uygulanmasındaki sorunların giderilmesi için de çağrıda bulunmaktadır.

Türkiye Sözleşmeyi ilk imzalayan ve ilk onaylayan ülke olma konusunda gösterdiği kararlılığı Sözleşmeyi uygulama konusunda da göstermelidir. Sözleşme’nin kapsam ve amaçlarını içselleştirecek politikalar hazırlamalı ve bunları siyasi irade ile hayata geçirmelidir (WEB: 5).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi ile yapılmış olup, mülakat tekniğinden yararlanılmıştır.

3.1. Araştırma Evreni ve Örneklem

Söz konusu araştırmanın evrenini 31 Mart 2019 tarihinde yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde İl Genel Meclisi Üyeliği seçim sonuçlarına göre Zonguldak ili Karadeniz Ereğli ilçesinde geçerli oylarının %99’unun oyunu alarak ilk beş sırayı elde eden siyasi partilerden AKP, CHP, MHP, BBP ve İYİ parti oluştururken, araştırmanın örneklemini ise Zonguldak ili Karadeniz Ereğli ilçesindeki bu beş siyasi partiden sadece katılım sağlamayı kabul eden 3 siyasi parti olan CHP, BBP ve İYİ partinin kendi içinde belirlemiş olduğu kadın kolları üyelerinden birer kadın olmak üzere 3 katılımcıdan oluşmaktadır.

3.2. Veri Analizi

Verileri analiz etmek için tematik analiz tekniği kullanılmıştır. Mahremiyeti sağlamak ve verilerde düzen oluşturabilmek adına görüşmecilere K1, K2, K3 (K1 CHP, K2 BBP, K3 İYİ Parti) şeklinde katılımcı numarası verilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarından yola çıkılarak geliştirilen bağlamlar, ana temalar ve alt temalar “Bulgular” bölümünde detaylı olarak ele alınmıştır.

4. BULGULAR

Bulgular kısmında öncelikle katılımcılara ait demografik veriler ardından da çalışmanın amaçları ve tematik analiz sonucu elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan bağlam, ana tema ve alt temalar bulunmaktadır.

4.1. Demografik Veriler

Söz konusu çalışmanın katılımcıları, K1 CHP'den, K2 BBP'den ve K3 İYİ Partiden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan üç siyasi parti olan CHP, BBP ve İYİ Partinin katılımcılarının demografik verileri incelendiğinde hepsinin Zonguldak ili Ereğli ilçesinde ikamet etmekte olduğu görülmektedir. Katılımcılardan, K1 ve K2 lisans, K3 ise lise mezunu iken, K1 ve K3'ün evli, K2'nin bekâr olduğu görülmektedir. Ayrıca ikisinin milliyetçi muhafazakâr diye tanımlanan partilere, birinin ise sol diye tanımlanan bir partiye mensup olduğu görülmektedir.

4.2. Şiddet Tanımlaması

Şiddetin tanımını tespit amacıyla kadına yönelik şiddet tanımları ve çeşitleri konusunda sorular sorulmuş ve verilen cevaplarla önce bağlam ardından ana tema ve alt temalar belirlenmiştir. Katılımcıların şiddet türleri algılamasına dair görüşleri üzerine ortaya çıkan bağlam, tema ve alt temalar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Şiddet Türleri Algılamasına Dair Bağlam Ve Temalar

Bağlam	Ana Tema	Alt Tema
Şiddet türleri	Fiziksel	Tekme- Tokat- Yumruk
		Cisim yardımıyla
	Psikolojik	Aşağılamak
		Baskı
		Kısıtlamalar
		Yalan
		Zorla çalıştırma
	Ekonomik	Çalışmasına izin vermeme
		Maaşına el konulması
	Cinsel	Taciz
		Zorla yapılan evlilikler
	Dijital	

Bağlam-Şiddet türleri

“...Kadına yönelik şiddet, cinsiyeti nedeniyle ev içinde ve dışında kadına uygulanan sistematik şiddet davranışlarıdır. Fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik, dijital şiddet biçimlerinin tümü bu amaca yöneliktir.” K3

Ana Tema – Fiziksel şiddet

“...Kolunu bacağını kırmadı ki benim oğlum diyen birini gördüm. Hep kapıya çarptığını söyleyen kadınlarla karşılaştım” K1

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

“...Şiddet görüntüsüyle büyüyen çocuklarda büyüdüklerinde şiddete yönelir. Bu yüzden bizim neslimiz bitmesin istiyorum. İnsanlar derdini anlatarak halledebilmeli.” K3

Alt Tema – Tekme - tokat- yumruk

“...Elini şakadan bile yukarıda görsem benim için bu şiddettir. Doğuda bizim memlekette bazen erkekler şakadan elini kaldırır ve vurur. Kadınsa kocam beni ne kadar çok seviyor der. Halbuki erkek bunu bilerek ve isteyerek yapar. Gücünü gösterir.” K1

Alt Tema – Cisim yardımıyla

“...Dayak, darp fiziksel şiddettir. Kendi fiziksel kuvvetiyle veya bıçak gibi aletlerle yaptığı şiddettir.” K2

Ana Tema – Psikolojik şiddet

“...Polis olarak görev yapan birisi, evde silahını temizlerken karısına doğrultuyor ve bu şekilde karısını tehdit edip ona baskı yapıyor.” K1

“...Mesela birisi saçımı okşuyor ben bundan rahatsız oluyorum ama annem bana sus o senin büyüğün nasıl konuşuyorsun diyor. Bunlardan erkek çocuklara yapılanlar pek gündeme gelmiyor. Çünkü daha da ağır bir suç olduğunu biliyorlar.” K1

“...Kadınların maruz kaldığı en önemli şiddet türünün Psikolojik şiddet olduğunu düşünüyorum. Çünkü biz kadınlar biraz duygusal ve kırılğan bir yapıya sahibiz. Biz her olayı en ince ayrıntısına kadar düşünüyoruz.” K2

Alt Tema – Baskı

“...Kadın konuşurken erkek yandan konuşma der gibi bakıyor. Buda bir nevi şiddettir. Baskıdır.” K1

“...Çocuklara yasak koymamak gerekli. Çünkü yasaklar her zaman tatlıdır. Çocukların okulda ve dışarıda sosyal olmasını sağlamalıyız.” K1

“...Erkeklerinde üzerinde de baskı var. Evin reisi olma görevi onlarda olduğu için bunu yerine getirmek için çok çalışmak zorunda hissediyorlar. Bu durumda erkekler üzerinde ki psikolojik şiddettir.” K2

Alt Tema – Yalan

“...Birinin beni aldatması yani yalan söylemesi de şiddettir. En büyük şiddet yalandır.” K1

Alt Tema – Aşağılamak

“...Hem işyerinde hem de evde zaman zaman kadınlar aşağılanıyor. Bunu yapan kişiler kendilerini hep üstün görmekteler. Kadınların aşağılanacak varlık olarak görmekteler.” K2

Ana Tema – Ekonomik şiddet

“...Kadınlara ekonomik şiddet işe girerken başlıyor. Daha başvurunuzda bekâr mısınız? evlenmeyi düşünüyor musunuz? Kaç yıl sonra evleneceksiniz? Çocuk yapacak mısınız? Diye soruyorlar.” K1

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

“...Eşlerin yani erkeklerin kadınları küçük görüp para vermemesi, gereksinimlerini karşılamaması, işyerinde çalışan kadınların patronları tarafından küçük görülmesi sayılabilir. Bazı kadınlar çalışabilse de bunların hepsinin kendisi için değil eşinin zoruyla çalıştırıldığını düşünüyorum. Kadının emeğinden faydalanmaya çalışan erkekler var.” K2

“...Krediler ve kredi kartlarının çıkması ekonomik zorluklara sebep oldu. Bu da ailelerin çöküşüne zemin hazırladı. Çok üniversite açılacağına iş alanları açılması sayesinde ekonomik özgürlüklerin sağlanmasına olanak verilebilir. Ayrıca çalışan erkeklerin yaşam standardının yüksek tutulması iş sahibi olmayan veya okumayan, eğitimi olmayan kadınlardan çalışmayanlarına eş parası verilmeli. Böylece koca parasına bakmaz farklı işlere gitmek zorunda kalmaz ve evde çocuklarıyla ilgilenerek onların bakımlarını sağlayabilirler.” K3

Alt Tema – Çalışmasına izin vermeme

“...Kadınların ekonomik özgürlüğü olsa şiddete maruz kalmayacağını düşünüyorum. Bir kazancımız olsa, kadınlar bir yerde çalışabilse ve kimseye bağımlı olmasak kendimizi daha rahat koruyabilir ve karar alabiliriz.” K2

Alt Tema – Maaşına el konulması

“...Kadınlar çalışsa da fark etmiyor. Birçok ailede görüyoruz. bekâr olanlarda babası veya abisi, evli olanların da kocası maaşını elinden alıyor. Evin reisi benim bu evi ben geçindiriyorum. Parayı bana vermen lazım diyorlar.” K2

Alt Tema – Zorla çalıştırma

“...Bazı kadınlar eşinin zoruyla çalıştırıldığını düşünüyorum. Kadının emeğinden faydalanmaya çalışan erkekler var maalesef.” K2

Ana Tema – Cinsel şiddet

“...Taciz olayı en yakınlarımıza kadar geldi. Ailelerde babaya kadar cinsel istismar olayı geldi.” K1

Alt Tema – Taciz

“...Örneğin şeker veren birisi iyi kişi olarak öğretiliyor ama sonrasında bu iyilik yaptığını öğrendiği kişiler çocukları taciz ettiğinde bunun taciz olduğunun farkına değildir.” K1

Ana Tema – Dijital şiddet

“...Günümüzde kullanılan sosyal medya alanları üzerinden yapılan taciz ve hakaret gibi durumlar oldukça rahatsızlık verici boyutlara geldi. Takma isimlerle buralardan kadınlara rahatsızlık verilmekte.” K3

4.3. İstanbul Sözleşmesine Bakış Açısı

Katılımcıların İstanbul Sözleşmesine bakış açısını tespit etmek ve Sözleşme hakkında ki görüşlerini öğrenebilmek amacıyla, İstanbul Sözleşmesi hakkında bilgilerinin olup olmadığı, bu sözleşmeye algı ve bakış açılarının ne olduğu, savunulan haklar konusunda bilgisi ve iradeleri olup olmadığı sorulmuş ve verilen cevaplarla önce bir bağlam sonra ana ve alt temalar oluşturulmuştur. Katılımcıların cevapları sonrası oluşturulan bağlam, tema ve alt temalar Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. İstanbul Sözleşmesine Dair Bağlam Ve Temalar

Bağlam	Ana Tema	Alt Tema
İstanbul Sözleşmesi	Toplum yapısı	Toplumun sözleşmeye yaklaşımı
		Dini ve örfi gelenekler
		Kadın erkek eşitliği
	Sözleşme maddelerinin içeriği	Yetersiz maddeler
		Kaldırılması gereken maddeler
		Yetersiz uygulayıcılar
		Yetersiz uygulamalar
	Kadınların hakları	Yetersiz haklar
		Karşılaşılan engeller
		Haklar konusunda bilgisizlik
	Resmi makamların konuya yaklaşımı	
	Sözleşmenin sonuçları	
	Eğitim	

Ana Tema – Toplum yapısı

“...Boşanma bizde muteber bir durum değil. Boşanmış kişinin evine kimse gidemiyor Eşinin evinden cenazen gelir gibi bir atasözü var.” K1

“...Ben o kadar modernim ama kız çocuğumun gece on iki de dışarıya çıkmasını istemem. Çünkü kadının ayrı bir yaşam tarzı vardır. Bence kadın erkek eşit değildir kadının ayrı yaşam tarzı vardır.” K3

Alt Tema – Toplumun sözleşmeye yaklaşımı

“...Sözleşmeye kadınların bakışı iyi ve duyarlı. Erkeklerde de bu şekilde düşünenler var tabiki. Bizde biliyoruz ve hatta bundan mutlaka bahsediyorlar var.” K1

“...Ailemizin yanında olursak ne olur, çocuklar ne olur diye düşünüyorlar. Kadınlar erkeklerden korkuyor. Devletin yeterli korumayı sağlayamayacağı düşüncesi hakim. Bu sebeple kadınlar ne

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

yapacağını bilememektedir. O güne kadar hiç hata yapmayan kızlar hangi hatayı yaptın diye sorulmasını düşündüklerinden dolayı korkmaktadırlar. Bundan dolayı ailenin yanına gitmiyorlar.”

K2

“...Toplumumuz açısından üzücüdür ki sözleşme iki farklı şekilde algılanmaktadır. Bir kesim İstanbul Sözleşmesi'ni yaratılan algı çerçevesinde yorumlamakta, diğer kesim ise İstanbul Sözleşmesi' ni okuyarak kendi fikirleri ile yorumlamaktadır.” K3

Alt Tema – Dini ve örfi gelenekler

“...Anaerkil toplumdun ataerkil topluma dönerken kadın yok sayıldı. Kadını sadece cinselliğiyle, emeğiyle gördük ama ona paye vermedik. ” K1

“...Bu sözleşme Türk toplumuyla tam uydumu ona da bakmak gerekiyor. Mesela özellikle LGBT gibi oluşumlara ait derneklerin faaliyetlerini daha görünür kıldı. Avrupa kendi örf ve adetlerine göre yapmış ama Türk toplumunun dini ve milli bazı değerleriyle tam anlamıyla uyuşmamaktadır. Buna benzer maddelerin tekrar gözden geçirilerek düzenlemeye gidilmeli. Bu sözleşme bizim örfümüze, inancımıza aykırı. Sadece biz değil, bazı Avrupa ülkeleri de toplumsal ahlaka aykırı olduğu için karşı. Ben evlilik dışı hayatı özendircek bir sözleşmeyi asla kabul etmem. Mutlaka önlem alınması lazım ama bunu biz kendimiz yapmalıyız.” K2

“...Özgürüm istediğim kişiyle beraber olurum diyemezsin. Bir sınır gelmeli kurallar olmalı. Biz gençken birbirimizin gözüne bakamazdık. Kadın giydikleriyle davet edici olmamalı.” K3

Alt Tema – Kadın erkek eşitliği

“...Bizimde gitmediğimiz yerler var. Kadın erkek eşit olmalı. Erkekler yapınca sorun olmayan kadın yapınca neden sorun oluyor. Kadın sahile şortla inebilmeli. Erkekler gece 2 de dışarıya çıkabiliyorsa bende çıkabilirim. Kadınlarda özgür ve eşit olmalı.” K1

“...Toplumsal cinsiyet kadın erkek ayrımcılığından kaynaklanıyor. Kadınlara erkek eşittir diyor. Kadınların yapması görevlerle sınırlı kalmamalı. Kadın evde durmamalı sadece ütü yapmalı denmemeli. Hem evde ütü yapmalı hem de dışarıda çalışabilmeli.” K2

Ana Tema – Sözleşme maddelerinin içeriği

“...Sözleşmede beni rahatsız eden medde yok. Şiddet kadında vücut buluyor ama şiddetin kendisi lanet bir şey aslında. Hakikaten ben düşünüyorum ve anlam veremiyorum sözleşmedeki maddelerden hangisine karşılar.” K1

“...Kadına şiddete sonuna kadar karşıyız. Küçük yaştaki çocukların kaçırılması, tecavüz edilip öldürülmesi gibi konularda tabii ki en ağır cezalar verilmeli. Bunlarda ilgili bizim partimiz iki milyon imza topladı. Mecliste de verilmiş yasa değişikliği tekliflerimiz var. Kadınların şiddet görmemesi için ne gerekiyorsa yapılmalı. Ama bunun için batı kültürüyle, batı inançlarıyla hazırlanmış İstanbul Sözleşmesine ihtiyacımız yok.” K2

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

“...Sözleşmenin maddelerinde beni rahatsız eden bir madde yoktur. Bilâkis sözleşmenin tüm maddeleri doğru ve amaca uygundur.” K3

Alt Tema – Yetersiz maddeler

“...Kanunların caydırıcılığının olmadığını ve cezaların az olduğunu düşünüyorum. Az bir süre içeride yattıktan sonra daha fazla sinirlenmiş şekilde dışarıya çıkıyor.” K2

“...Suç işleyene caydırıcı cezalar verilse bu kadar suç olmaz. İnsanlarda korku yok cezalar yeterli değil.” K3

Alt Tema –Kaldırılması gereken maddeler

“...Şiddet sadece kadın için yapılır değil insana yapılmasını önlemek ve önlemek gerekiyor. Sözleşme de rahatsız edici kısım olarak burası görülmekte.” K1

“...18 yaşından küçük kızlara kadın denmesine katılmıyorum. Sözleşmede bu ayırım yapılmalı ve maddelerde kız çocuklarını ayırabilirler diye düşünüyorum.” K2

“...Bazı maddelerin çıkarılması gerektiğine inanıyorum. Örneğin ispat mutlaka gerekli olmalı. İspatlanmayan ifadeyle işlem yapılmaması gerekir.” K3

Alt Tema – Yetersiz uygulayıcılar

“...Kadınlar sığınma evlerine giderse tam korunmaya alınmalı. Sözleşmenin maddeleri tam olarak uygulanmıyor. Kanunda yeterli maddeler ve kadın merkezleri var ancak maddelerin uygulanmasında eksikler var.” K1

Alt Tema – Yetersiz uygulamalar

“...Bu sorunu en az 15-20 yıl gibi uzun vadede eğitimin çözeceğine inanıyorum.” K1

“...Devlet gerekenleri yapmış. ŞÖNİM gibi kuruluşları oluşturmuş. Ama kadınlar hakları konusunda tam anlamıyla bilgisi yok.” K1

“...İnsanların psikolojik eğitimi şart. Çocukları hiperaktif diye tedaviye gönderiyoruz ama esasında ilkokuldan başlamak üzere psikolojik eğitime almalıyız. İstanbul Sözleşmesi'nin maddelerinin uygulanmadığı bir yapıda kadına yönelik şiddeti de önlemek mümkün olmamaktadır.” K3

Ana Tema – Kadınların hakları

“...Hak ve hukuklarını kendi iradesiyle okuyan ve konuyu yorumlayan kadınlarımız ise mevcutta hazır fakat uygulanmayan yasalar çerçevesinde çaresizlik içerisinde.” K3

Alt Tema – Yetersiz haklar

“...Ayrılırken anlaşma imzalanması gerekir. Böylece eşler birbirlerine dokunamazlar.” K3

Alt Tema – Karşılaşılan engeller

“...Sığınma evlerine bazı cemaat evleri gibi bakıyorlar. Burada kadınlar ne yapıyor kim bilir diyorlar.” K1

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

“... Kadınlar, bu alanda Sivil toplum kuruluşlarının da (STK) yardımlarını kullanamıyor. Çünkü bu örgütlerde, benden olanlar ve olmayanlar gibi ayırım yapılıyor. Konuya daha çok ideolojik yaklaşıyorlar gibi geliyor.” K2

Alt Tema – Haklar konusunda bilgisizlik

“...Kadınlarda haklarını bilmiyor. İktidar bunları anlatmalı.” K1

“...Toplumun bu sözleşme ve sözleşmeden doğan hakları konusunda bilgisi olduğuna inanmıyorum. Özellikle televizyonlarda gündem olması sonrası yeni duymuş ve bilgi sahibi olduğuna inanıyorum. Bilgilendirme amacıyla özellikle kadın örgütleri daha aktif çalışmalı diye düşünüyorum. İstanbul Sözleşmenin varlığından haberi olan, hakları konusunda bilgisi olan, kendini ifade edebilen kadınlar başvuru süreçlerini kullanabiliyor. Dolayısıyla bu kadınlara uygulanan şiddeti önleyebilir. Ama diğer kadınlar için aynı şeyi söylemek mümkün değil. Sözleşme anlatılabilse ve kadınlar bu hakları konusunda bilgilendirilse şiddeti azaltacağını düşünüyorum. Devlet hariç Sivil Toplum Kuruluşları ve partilerin kadın kolları da bu bilgilendirme sürecinde aktif rol almalıdır.” K2

“...Kadınların haklarını bildiğine kesinlikle inanmıyorum. Sözleşme iyi anlatılırsa şiddetin önlenebileceğine inanıyorum. Şu anda özellikle kadınların İstanbul sözleşmesi hakkında da bilgileri yok. Kadın veya erkek, yetişkin veya çocuk duyduklarına göre değil okuduklarına göre hareket etmek zorundadır. Sokakta yaptığım eylemin bana da kimseye de faydası yok. Harekete geçmeli ve delil ile sorumlulara bildirmeli ve engellenmesini sağlamalıyız. Herkes kendi önünü temizlemeli.” K3

Alt Tema – Resmi makamların konuya yaklaşımı

“...Sözleşmenin caydırıcı özelliği var. Ama görevliler görevini yaparsa var. Polis öncelikle barıştırma yoluna gidiyor. Sonra olay büyüyor ve sonuçta birisi cezaevine gidiyor. Sözleşme uygulanırsa sorun kalmayacak. Şiddete karşı iktidar eşit ve adaletli olmalı.” K1

“... Aile içinde koruyucu bir yasa yok. O yüzden şiddete uğradıktan sonra ailesinin yanına gidince burada tam güvenli olamayabilir. Burada tekrar şiddete maruz kalabilir. Hem ailesinden hem de şikayetçi olduğu kişiden tekrar şiddet görebilir.” K2

“...Polis korkuyor. Dokunursam taciz ediyor diye şikayet ediliyorum diyor. Bu sebeple tedirginlik yaşıyor ve müdahale etmiyorlar.” K3

Ana Tema – Sözleşmenin sonuçları

“...İstanbul Sözleşmesinin şiddeti engellediğine inanmıyorum. Sözleşmenin sonuçlarına baktığımızda hem Türkiye’de hem de Avrupa’da kadına şiddet ve ölümlerin arttığı yönünde. Demek ki İstanbul Sözleşmesi buna bir çare olamamış. Sözleşmenin, kadına karşı şiddeti önleyemediğini görüyoruz.” K2

Ana Tema – Eğitim

“...Şiddetin en ağırını, kendini muhafazakâr diye tanımlayan daha ataerkil yapıya dönük kesim yapıyor. Ancak 3-4 göbek eğitim almış kesim bilinçlendiği için bu tanımlamanın dışında tutulmalı. Kız çocukları babasından korkuyor ama babası gibi koca buluyorlar. Genelde kırsal kesimlerde kızlar okutulmuyor ve küçük yaşta evlendirilmeye zorlanıyor. Biri ona yan bakacak diye korkup erken yaşta evlendiriyorlar. Bu sebeple mutlaka eğitim olmalı ve bu eğitimi de devlet kendi vermeli. Bu günlerde revaçta olan sübyan mekteplerinde kızlara itaat erkeklere ise güç öğretiliyor. Eğitim merdiven altında veriliyor. Devlet, özellikle okul öncesi eğitimi kendisi vermeli. Biz kadınları okutmadığımız sürece erkekler de güç zehirlenmesi olur. Erkeklerin güç hakimiyeti devam eder.”

K1

“...Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığının kitaplarında toplumsal cinsiyet roller biçilmekte ve kadın insan olarak görülmemekte. Çocuklara soyut kavramlar doğru verilmeli. İyi kötü öğretilmeli. Eşitlik öğretilmeli.” K1

“...Çocukluktan öğrenilen bazı davranışlar var. Ben çocukken babam ne bizi nede annemi dövmezdi. O yüzden ben dayak nedir bilmem. Anneler çocuklar üzerinde etkilidir. Çocuklar birçok öğretilmesini anneden almaktadır.” K2

5. BULGULARIN YORUMLANMASI

Sürekli şiddet ile karşılaşılan bir yerde sağlıklı bir toplumdan bahsedilemez. Duygularını ifade etmekte zorlanan, düşüncelerini doğru anlatamayan kişiler sorunları çözmek için şiddete başvurmaktadır.

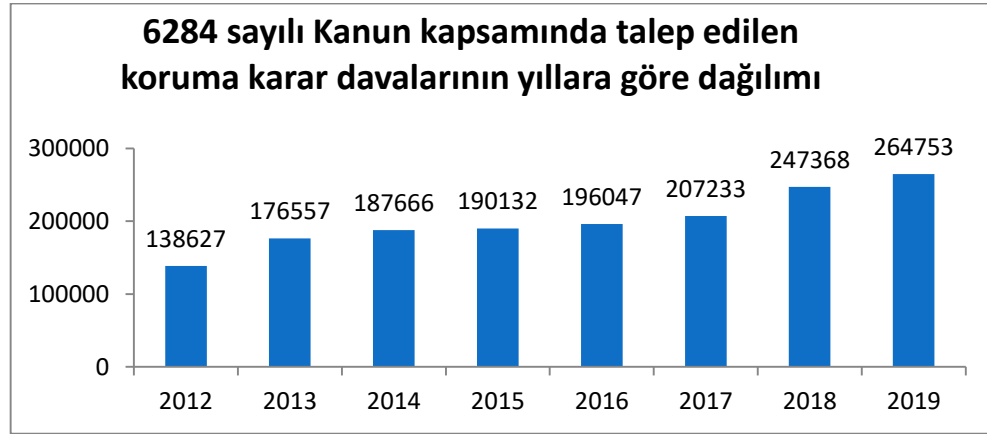
Kadına yönelik şiddet denince ise ilk olarak fiziksel şiddet akıllara gelmesine rağmen diğer şiddet türleri ile karşılaşılma oranları da oldukça fazladır. Bir tarafta kamusal alanda uygulanan şiddet varken diğer tarafta ise özel alan olarak adlandırılan aile içi şiddet yer almaktadır. Kadınlar, aile içinde şiddete en fazla eşleri tarafından maruz kalmaktadır. Bu duruma sebep olarak ataerkil toplum yapısı, örfi bazı değerler, eğitim seviyesi, ailenin maddi durumu, eşitsiz güç ilişkileri, çocukluk döneminde tanık olunan şiddet gibi nedenler gösterilebilir. İstanbul Sözleşmesi ise kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadınlar ile erkekler arasında eşitliğin sağlanması, şiddet mağdurlarının korunması, suçluların cezalandırılması, kadına karşı şiddet ile mücadelenin bütüncül politikalarla desteklenmesi ve bu yönde uluslararası işbirliğinin yaygınlaştırılması gibi birçok konuda açık bırakmayacak şekilde hazırlanan önemli bir belgedir. Bu anlamda İstanbul Sözleşmesi, konunun çözümü noktasında taraf devletlere de birçok yükümlülükler getirmektedir.

Araştırmamız esnasında yapılan yüz yüze görüşmelerde ifade edilen görüşler dikkate alındığında şiddetin ailede başladığı, en çok karşılaşılacak şeklinin fiziksel şiddet olduğu, yetkililerin yeterli duyarlılıkla olaya bakmadığı, siyasilerin duyarsızlığı ve kadınların yetersiz eğitim ve

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

istihdam olanakları başlıkları ön plana çıkmaktadır. Çözüm önerileri de yine bu başlıklar üzerinden giderek kadınların başta eğitim ve ekonomik özgürlüklerinin sağlanması olmak üzere kanunları uygulanmasındaki aksaklıkların giderilmesi ve kamu görevlilerinin eğitilerek yaklaşımlarının değiştirilmesinin sağlanması şeklinde olmaktadır. Aşağıda bu görüşleri destekleyici araştırma verileri yer almaktadır.

Grafik 1. Adalet Bakanlığı İstatistikleri Adli Sicil İstatistikleri, 2019 (WEB: 6)

Adli sicil istatistikleri incelendiğinde, sözleşmenin imzalandığı yıldan sonra her sene koruma karar davalarında bir yükselme meydana geldiği görülmektedir. Ancak bu verilerin tek başına değerlendirilemeyeceği açıktır. Keza sadece koruma kararlarının sayısının artmasında, konu hakkında kadınların daha bilinçli olması ve adli makamlara başvuru yapması sonucu veya adli makamlarda bulunan yetkililerin, işlenen suçları bu kapsamda değerlendirerek işlem yapması gibi gerekçeleri de barındırdığını unutmamak gerekir.

Bu kapsamda Türkiye’de aile içi şiddet araştırması sonuçlarına da bakmakta fayda vardır.

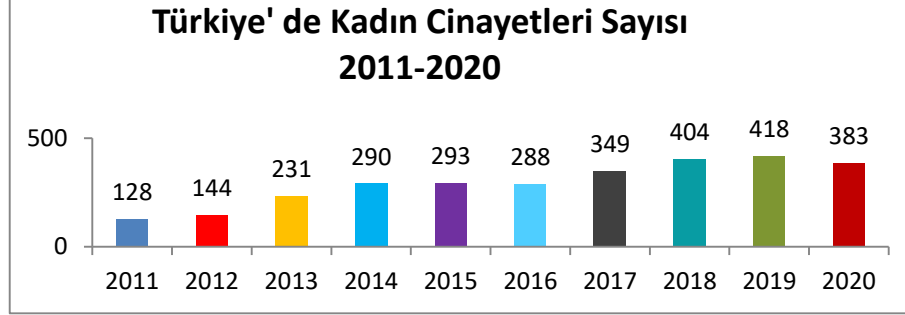
Tablo 3. Hacettepe Üniversitesi Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) (WEB: 1)

En az bir kez evlenmiş kadınlar için yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel, cinsel veya duygusal şiddet yaygınlığı, 2008-2014			
	Fiziksel şiddet (%)	Cinsel şiddet (%)	Duygusal şiddet (%)
2008	39	15	44
2014	36	12	44

Görülebileceği üzere en az bir kez evlenmiş kadınlar arasında yapılan araştırmada elde edilen sonuçlara göre İstanbul Sözleşmesinden önce ve sonra yaşanan şiddet vakalarında kısmi bir azalma olduğu, bunda aslında sözleşmenin önleyici etkisinden kaynaklandığı söylenebilir.

Yine aşağıdaki grafikte ki kadın cinayetleri sayılarına bakıldığında rakamların arttığı ve şiddet olaylarının daha çok cinayetle sonuçlandığını bununda koruma kararlarının verilememesi veya gecikmeli verilmesi şeklinde yorumlanması da mümkündür.

Grafik 2. Türkiye’de Kadın Cinayetleri Sayıları, 2011-2020 (WEB: 7)

Şiddet sonrası ölümlerle sonuçlanan olaylardaki, Evli: %58,5, Boşanmış: %16,1, Bekâr: %16,3, Dul: %6,8, Diğer: %2,3 istatistiği göz önüne alındığında evli olmayan kişilerinde şiddete maruz kaldığı ve İstanbul sözleşmesindeki ev içi ve ya dışı evli olan ve ya olmayan kavramının önemi ortaya çıkmaktadır (Taştan ve Küçük Yıldız, 2019).

2012 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile birlikte evli olmayan kadınlara da korunma talebinde bulunma hakkı tanınmıştır. Adalet Bakanlığı'nın Adli Sicil İstatistikleri verilerine göre amacı fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan tüm kadınların ve aile bireylerinin korunmasını sağlamak olan 6284 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği ilk yılda koruma taleplerinin iki kat, 2019 yılında ise beş kat arttığı gözlenmektedir. İstanbul Sözleşmesi'nin bir gereği olarak aile içindeki tartışmaların bile adli vaka sayıldığı, 6284 sayılı kanuna göre ise kadının beyanının esas alınarak verilen uzaklaştırma kararlarının aile birliğini bozduğu düşünülmektedir.

Tablo 4. Evlilik ve Boşanma İstatistikleri (WEB: 8)

Yıl	Toplam evlenen	Toplam boşanan	Boşanma nedenleri			
			Zina	Cana kast ve pek fena muamele	Geçimsizlik	Diğer
2011	592 775	120 117	85	35	116 153	3844
2014	599 704	130 913	107	31	126 732	4043
2019	541 424	155 047	103	35	151 089	3820

Tablo 4'te yıllar içinde, şiddete bağlı boşanma oranlarında artış olmadığı görülmektedir. Yani toplum arasında en çok tartışma konusu olan ve sözleşmenin ailede çatışma oluşturduğu ve

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

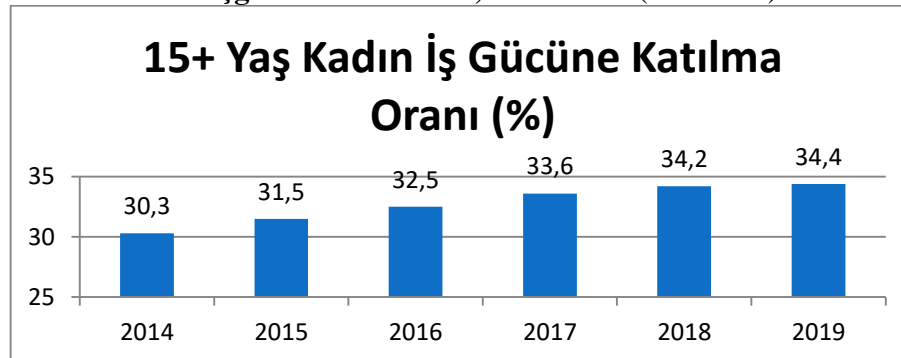
boşanmaları arttırdığı tezinin doğru olmadığı görülmektedir. Görüleceği üzere boşanmaya en fazla geçimsizlik gerekçe gösterilmiştir. Cana kast ve kötü muamele gerekçesiyle boşanmalarda ise gözle görülür bir değişim olmamıştır. Aşağıda yer alan Tablo 5.'de de boşanma istatistiklerinde ilk sırada eşin sorumsuz ve ilgisiz davranması bulunmakta olup yukarıda görülen rakamlar bir anlamda doğrulanmaktadır.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Boşanma Nedenleri Oranı, 2016 (15+yaş) (WEB: 9)

Boşanma nedenleri	Toplam
Sorumsuz ve ilgisiz davranma	50,9
Evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama	30,2
Aldatma	20,4
Dayak/kötü muamele	19,5
İçki	13,2
Kumar	6,7
Ailedeki çocuklara karşı kötü muamele	5,9
Madde bağımlılığı	2,5
Aile içi cinsel taciz	1,5

Ayrıca yukarıda katılımcı görüşlerinde yer verildiği gibi yargıya karşı da bir güvensizlik söz konusudur. Bu görüşü destekleyen bir araştırmaya göre, %64 oranındaki seçmen, kadın cinayetlerinde ve çocuklara tacize karşı yargının etkin çalışmadığını düşünmektedir (Metropol, Eylül 2019).

Şiddetin önlenememesinde ve/veya şiddete boyun eğmelerinde önemli bir gerekçe olarak, kadınların ekonomik özgürlüklerini elde edememiş olmaları gösterilmektedir. Eğitimsiz ve herhangi bir meslek sahibi olmayan kadınlar, şiddet görmelerine rağmen evden ayrıldıklarında geçimlerini nasıl karşılayacakları korkusu ile yaşamakta ve şiddete dur diyememektedir. Yıllar içinde işgücüne katılma oranlarında artış olması, ekonomik özgürlüğüne kavuşan kadınların daha özgür olarak karar almasına olanak vermektedir. Dolayısıyla, grafikte görülen ve iş gücüne kadın katılımının arttığını gösteren veriler olumlu birer göstergedir.

Grafik 3. İşgücü İstatistikleri, 2014-2019 (WEB: 10)

Küçük yaşta evliliklerde ülkemizde sıkça karşı karşıya geldiğimiz ve aynı zamanda İstanbul Sözleşmesi'nin konuları arasında da yer alan sorunlar arasındadır. Tablo 6.'da görüleceği üzere hem erkeklerde hem de kadınlarda, küçük yaşta evliliklerin sayısında sözleşme öncesi ve sonrası tarihler dikkate alındığında azalma olduğu görülmektedir. Tabii ki bu azalmanın sadece sözleşmeye bağlı olduğunu söylemek doğru değildir. Ancak önemli bir etkisinin olduğunu da göz ardı etmemek gerekir.

Tablo 6. Yaş Grubuna Göre İlk Defa Evlenenler, 2011-2019 (WEB: 8)

Yaş Grubu	2011	2014	2019
Erkek Toplam	509 739	512 612	455 387
16-19	14 203	12 603	8 359
Kadın Toplam	514 423	513 238	446 720
16-19	130 129	115 660	71 148

Bir diğer sorun, kadınlara verilen eğitim eksikliğidir. Okullarda verilen temel eğitim dışında özelde de aile ile ilgili eğitimler önemli bir yer tutmaktadır. Tablo 7.'de görüleceği üzere kadınların yıllar içinde eğitimde yer alma oranlarında da artış vardır. Bu değişimin, eğitilmiş kadınların haklarını savunmakta ve kendilerine güven duymalarına katkı sağlayacağı kaçınılmazdır.

Tablo 7. Bitirilen Eğitim Durumuna ve Cinsiyete Göre Nüfus, 2011-2019 (6 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus) (WEB: 11)

Yıl	Okuma yazma bilmeyen	İlköğretim	Yükseköğretim ve Fakülte
2011	2617566	5256806	2299487
2014	2208336	4641034	3306335
2019	1738389	2438391	4802283

Siyasi aktörlerin konu hakkında samimi olmaması sonucu kanunların çıkması veya uygulanmasında da aksamlar olmaktadır. Meydanlarda şiddete hayır diyen birçok siyasi aktörün sıra kanun çıkarılmasına gelince uzak durması veya çözüm hakkında elini kıpırdatmaması da samimiyet sorgulamasını gerekli kılmaktadır. Yapılan bir araştırmada, seçmenin %66'sı siyasilerin kadın ve çocuğa yönelik taciz, tecavüz ve şiddet olaylarında gerekli hassasiyeti göstermediklerini ve gerekeni yapmadıklarını düşünmektedir (Metropol, Eylül 2019).

SONUÇ

Bilindiği üzere her ülkenin kendi kanunları bulunmaktadır. Bu kanunlar ülkelerin kendi geleneksel kalıpları ile örfi ve dini bazı değerlerini yansıtacak şekilde oluşturulmaktadır. Ayrıca uluslararası standartlarda hazırlanan kanunların da herkese hitap etmesi ve olası sorunların bu şekilde önüne geçilmesi beklenmektedir. İstanbul Sözleşmesi de uluslararası platformda kadına

yönelik şiddeti önlemeye yönelik hazırlanmış önemli bir belgedir. İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadınlar ile erkekler arasında eşitliğin sağlanması, şiddet mağdurlarının korunması, suçluların cezalandırılması, kadına karşı şiddet ile mücadelenin bütüncül politikalarla desteklenmesi ve bu yönde uluslararası işbirliğinin yaygınlaştırılması gibi birçok konuda açık bırakmayacak şekilde hazırlanan önemli bir belgedir.

Bu araştırma, İstanbul Sözleşmesi'nin kadına yönelik şiddeti önlemede etkili olup olmadığını anlama amacı taşımaktadır. Araştırmada, Zonguldak ili Karadeniz Ereğli ilçesinde bulunan ve 31 Mart 2019 yerel seçimleri sonuçlarına göre en yüksek oyu alan üç siyasi partinin kadın kolları üyesiyle yüz yüze görüşme yapılarak İstanbul Sözleşmesi'nin kadına yönelik şiddeti önlemedeki etkileri konu edilmektedir.

Konu ile ilgili literatür bilgileri ve katılımcıların söyledikleri beraber değerlendirildiğinde kadına yönelik şiddet konusunda geline ortak nokta, toplumsal kabullerin değişmesi gerektiğidir. En temel sorunun ise zihniyet sorunu olduğu belirtilmektedir. Yani, kadınlar bilerek dezavantajlı konumda bırakılmaktadır. Bu sorunu, başta siyasi iktidarlar olmak üzere tüm toplum beraberce ve eğitimle çözmelidir.

Sonuç olarak;

- 1- Düzenleme sonrası kadın cinayetlerinin sayısında artış olduğu düşüncesi ile İstanbul Sözleşmesi bir anlamda günah keçisi ilan edilmektedir. Sözleşmeden sonra meydana gelen cinayetlerin sayısında ki artışın sebepleri araştırılırken alkol ve madde kullanımı gibi pek çok değişkenin varlığı da göz ardı edilmemelidir. Özellikle sosyolojik ve psikolojik toplumsal süreçlerin göz ardı edilerek İstanbul Sözleşmesi'nin hedefe konması gerçek sebeplerin üstünün örtülmesi anlamına gelmektedir. Özellikle, 6284 sayılı kanunun getirdiği bazı haklar ile zaman içinde kadınların şiddete karşı adli makamlara başvuru yapma hakkında daha cesaretli ve bilinçli hale gelmesi de koruma davalarındaki artışa sebep sayılabilir. Ayrıca kadına karşı işlenen ve önceleri adi suç kapsamında görülen birçok cinayetinde, 6284 sayılı kanunun çıkarılması sonrası artık kadın cinayeti adı altında ayrı bir kategoride değerlendirmeye alınması sonucu istatistikî rakamlarda ki yükselmeye sebep olduğu göz ardı edilmemelidir.
- 2- Kadınlar, haklarını yeteri kadar bilmemektedir. Bunun başlıca sebebi olarak eğitimsizlik veya şiddet konusunda gerekli bilgilendirilmenin kendilerine ulaştırılamaması gösterilebilir. Toplumun eğitim düzeyinin arttırılmasıyla hem toplumsal cinsiyet eşitsizliği hem de kadına şiddetin azalacağı gerçeğini unutmamak gerekir. Bu hedefe ulaşabilmek için hem Aile Bakanlığı hem de Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde olarak çeşitli eğitimler verilmesi gerekmektedir. Ayrıca çeşitli bakanlık ve kurumlarla işbirliği halinde Kadın Destek

Uygulaması (KADES), ALO 183, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) gibi çalışmaların daha aktif kullanımının sağlanması ile kapsamının ve teknolojik alt yapısının genişletilmesi, toplum tarafından bilinirliğinin de artmasını sağlayacaktır.

Dinin toplumda önemli bir yere sahip olması gerçeğinden yola çıkarak, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kadına yönelik şiddetin önlenmesi hakkında toplumu bilinçlendirici hutbe ve vaazlar vermesi ve bu yönde etkinliklerin artarak devam etmesi de yararlı olacaktır.

- 3- Çocuklarını veya ekonomik bazı kaygıları taşıyan kadınlar uğradıkları şiddete ses çıkartamamaktadır. Devletin yapacağı düzenlemeler ile kadınların çalışma koşulları, süreleri ve alacakları ücretler gibi konular ile çocuklarının bakımları gibi önlemler alınmalıdır.
- 4- Kadınların, şiddetle karşılaştıklarında kolluk kuvvetlerinden önce başvurabilecekleri yapılar oluşturulmalıdır. Şiddet gören kadınlar için yapılan sığınma evlerinin sayısının ülkemizde yeterli olmadığı gerçeğini görerek devletin daha fazla sığınma evi açması ve/veya sivil toplum kuruluşlarınca açılan evleri çeşitli fonlarla destekleyerek faaliyet yapmalarına imkan vermesi gereklidir.
- 5- Kol kırılır yen içinde kalır sözü doğrultusunda toplumsal bir bakış açısı vardır. Bu sebeple küçük yaştan itibaren bu sözün etkisiyle ve gücüyle büyüyen kız çocukları yaşadıklarını çevresine anlatamamaktadır. Kadın, şiddet görse bile ailesine bunu anlatamamakta veya anlatsa bile "bu evden gelinlikle çıktın ancak tabutunla dönersin" şeklinde bir anlayışla karşılaştığından dolayı şiddete boyun eğmekte ve hayatına devam etmektedir. Yine yaşam tarzı olarak küçüklüğünden itibaren şiddete tanık olmuş bir çocuk da şiddeti hayatında normalleştirmeye ve hatta kendisi içinde bir yaşam tarzı yapmaya başlamaktadır. Ayrıca zorla veya küçük yaşta evlendirilme anlayışının da değiştirilmesi ile ev içinde yardımlaşmanın önemi hakkında başta devlet kurumları olmak üzere sivil toplum kuruluşları ile medyanın da katkısıyla farkındalık oluşturulması gerekmektedir.
- 6- Başta kolluk kuvvetleri olmak üzere adalet ve sağlık personeline, kadına yönelik şiddet konusunda meslek içi eğitim programlarının sayısı artırılarak olaylara bakış açısında da olumsuz tavırların önlenmesi sağlanmalıdır. Programlarda, yapılan hukuki düzenlemelerin amacı, şiddet çeşitleri, mücadele yöntemleri, şiddet mağdurlarının hakları, sağlıklı aile yapısı gibi konular ele alınmalıdır.
- 7- Kadına yönelik şiddete karşı bir politika belirlenebilmesi ve sorunların saptanması için bilimsel verilerle desteklenebilmelidir. Bunun için de elde edilen verilerin tek bir havuzda toplanması ve kişisel bilgilerin gizlenerek bilim insanlarıyla paylaşılması kamu yararı açısından önemlidir.

- 8- Kadına yönelik şiddetin, uygulamada sanki sadece kadınların sorunu gibi görülmesi ve yapılan etkinliklerde erkek katılımcıların hiç olmaması ya da az sayıda olması sorunun ciddiyetini ve farkındalığını azaltmaktadır. Farklı görüşlere sahip olanlarında siyasi veya ideolojik sebepleri bir kenara bırakarak bir araya gelip kabul edilebilir bir söylem geliştirmesi faydalı olacaktır.
- 9- Kanunların caydırıcılığının olmaması ve kişilerin kanunlar önünde eşit ve özgür görülmemesi önemli bir sorun teşkil etmektedir. Kanunların her kesimi tatmin edici şekilde düzenlenmesi faydalı olacaktır. Ayrıca dini ve örfi geleneklerimize daha yakın görülen ve toplum vicdanını tatmin edebilecek yaklaşımlar olmaması, konuyu sahiplenmemizi etkilemekte ve çeşitli yanlış anlaşılmalara sebebiyet vermektedir. Halkımızın İstanbul Sözleşmesinde çekimser kaldığı maddeler üzerinde tartışılarak düzenlemeler yapılmalıdır.
- 10- Tanımlamaların doğru yapılmaması sebebiyle sorunun gerçek yüzü görülememektedir. Şiddet tanımının kişiden kişiye değişmekte olması, konunun başlangıcının tespitini zorlaştırmaktadır. Bu durum ise sorunun üzerine doğru bir yaklaşım sergilememizin önündeki engel olarak durmaktadır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde de görüleceği üzere toplumsal cinsiyet tanımından kaynaklı olarak halkımız bu sözleşmeye temkinli durulmaktadır. Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet eşitliği kavramları eşcinsellik ya da cinsiyetsizleştirme şeklinde algılanmaktadır. İstanbul Sözleşmesi, bazı kesimler tarafından bu tanımlar üzerinden bilerek yıpratılmaya çalışılmaktadır. Böylece de sanki toplum cinsiyetsizleştiriliyor imajı verilip halkın hassas duyguları istismar edilmekte ve taraftar toplanmaya çalışılmaktadır. Sözleşmenin ve maddelerinin topluma daha iyi anlatılması sağlanarak yanlış anlaşılmaların önüne geçilmesi sayesinde sözleşmenin destekçi sayısının artması sağlanacaktır. Burada en önemli görev kamu kurumlarına düşmektedir.
- 11- Bazı siyasi aktörlerin, yaptığımız bu araştırmaya katılımında çekimser davranması ve/veya çeşitli zorluklar göstermesi konuya olan zayıf duyarlılıklarının ve samimiyetsizliklerinin bir göstergesi olarak karşımız çıkmaktadır. Bu durum, iktidarın üst kademelerinde iyi niyetli yapılan çalışmaların öncelikle kendi taban örgütlerinden başlamak üzere iyi anlatılması ve kabullenilmesinin gerekliliğini göstermesi açısından oldukça önemlidir.
- 12- Metropol araştırma şirketinin Türkiye'nin Nabızı Temmuz 2020 verilerine göre "Hükümetin İstanbul Sözleşmesinden çekilmesini onaylıyor musunuz?" Sorusuna %63,6 hayır cevabını vermiştir (Gönen, 2020). Yapılan bu çalışmadan da anlaşılıyor ki Türk toplumu, İstanbul Sözleşmesinden ayrılmak yerine aslında kadınlara yönelik şiddetle mücadele için tam olarak uygulamasını istemektedir. Bunun için TBMM de yasal yaptırımlar ile çalışmalarını güvence altına alınan ortak bir komisyon kurulmalı ve gerek Mecliste bulunan veya bulunmayan tüm

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

siyasi partiler, gerekse de sivil toplum kuruluşları düşüncelerini bu platformda dile getirerek bir sonuca varılmalıdır.

Son olarak bu çalışma kapsamında edinilen veriler ışığında sunulabilecek öneriler arasında, çalışmaya dahil olmayan siyasi parti kadın kollarının görüşleri alınmadığı için bu anlamda ileride yapılacak diğer çalışmalarda bu kesimin de görüşleri alınarak daha geniş bir örneklem oluşturulabilir. Bu çalışmanın Karadeniz Ereğli ilçesiyle sınırlı tutulması, elde edilen bulguların genellemesinde sınırlılık oluşturduğu ve mevcut durumu açıklamaya yönelik eksikliği tam olarak gideremediği için yine ileriki çalışmalar, Karadeniz Ereğli ilçesi dışındaki yerlerde de yapılabilir ve daha kapsamlı bulgulara ulaşılabilir. Son öneri ise çalışmanın yöntemi konusunda olup, çalışmada kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme yöntemi yerine, ilerideki çalışmalarda nicel araştırma yöntemlerine veya her ikisine de yer verilmesi konunun farklı boyutlarının anlaşılmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- ARAL, N., BÜTÜN AYHAN, A., TÜRKMENLER, B. ve AKBIYIK, A. (2004). İlköğretim Okullarının Sekizinci Sınıfına Devam Eden Çocukların Saldırganlık Eğilimlerinin İncelenmesi, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Cilt:29, Sayı:315, s.17-25.
- ARSLANTAŞ, Halis Adnan; (2013), “ Aile Kurumu ve Aile İçi Şiddet”, Editör: ŞİŞMAN, Yener, *Sosyal Sorunlar*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 27-74
- DİŞSİZ, M. ve N. H. Şahin; (2008), “Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet”, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, Ağustos, s.50-58.
- GÖNEN, Deniz; İstanbul Sözleşmesi tartışmalarına STK’lardan tepki, (28.07.2020) <http://sosyalup.net/istanbul-sozlesmesi-tartismalarina-stklardan-tepki/> adresinden 14.09.2020 tarihinde alınmıştır.
- GÜRSOY, Elif, (2008). Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımda Ebe ve Hemşireliğin Yeri ve Önemi 1.Kadın sağlığı kongresi, “*kadına yönelik şiddet kongre kitabı*”, s:148-152 Ankara.
- İBİLOĞLU, Aslıhan Okan; (2012), “Aile İçi Şiddet”, *Psikyatride Güncel Yaklaşımlar*, 18 Mart, Cilt:4, Sayı:2, s.204-222.
- Kadın Dayanışma Vakfı; (2008), *Kadına Yönelik Şiddet El Kitabı*, Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları, Ankara.
- Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), Avrupa Konseyi Anlaşmalar Serisi, İstanbul, 11.V.2011, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.pdf> adresinden 01.07.2020 tarihinde alınmıştır.
- KAPTANOĞLU, Cem; (2013) “ Aile ve Şiddet” , Editör: AKSARAY, Gökay, *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.80.
- KSGM (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü); (2009), *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010*, KSGM Yayınları, Ankara.

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Metropol, Türkiye' nin Nabzı, Eylül 2019, Kadına Yönelik Şiddet: Toplumsal Algıda Türkiye'nin "Kırmızı Çizgisi", kadına-yonelik-siddetle-mucadele-günü-rapor-derlemesi, <http://www.metropoll.com.tr/arastirmalar/sosyal-arastirma-12/1829> adresinden 14.09.2020 tarihinde alınmıştır.

ÖZTUNALI KAYIR, Gülser; (1998), " Kadına Yönelik Şiddetin Araştırılması Sorunları", Editörler: Mor Çatı Kolektifi, *Geleceğim Elimde*, Mor Çatı Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, s. 17-25.

PALA, Bengü; (2013), "Aile İçi Şiddet", Editör: ÜNALACAK, Murat, *Aile Sağlığı*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 22-34.

ŞAHİN, Süheyla; (2012), "Kadın Hakları Ve Şiddet", *Konya Barosu Dergisi*, Yıl:40, Sayı:22, Eylül, s. 42-43.

TAŞPOLAT-TUĞSAVUL Melis, Türk Hukukunda Arabuluculuk, Ankara 2012.

TEKİN, Üzeyir (2011), *Şiddet (Şiddet Kavramı, Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet ve Çocuk İstismarı)* , 1.Baskı, Orient Yayınları, Ankara.

ÜNKER, Pelin; DeutscheWelle Türkçe, (12.05.2020), İstanbul Sözleşmesi neden hedef oluyor?, <https://www.dw.com/tr/istanbul-s%C3%B6zle%C5%9Fmesi-neden-hedef-oluyor/a-53415793> adresinden 15.09.2020 tarihinde alınmıştır.

(WEB: 1) Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014), Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf adresinden 08.07.2020 tarihinde alınmıştır.

(WEB: 2) Anadolu Platformu, *İstanbul Sözleşmesi Çalıştay Raporu*, 22.02.2020 <https://www.anadoluplatformu.org.tr/manset/istanbul-sozlesmesi-calistayi-raporu-yayimlandi/> adresinden 14.09.2020 tarihinde alınmıştır.

(WEB: 3) <https://kadem.org.tr/istanbul-sozlesmesi-hakkinda/> adresinden 14.09.2020 tarihinde alınmıştır.

(WEB: 4) Milli Gazete, İstanbul Sözleşmesi neden feshedilmeli?, Son güncelleme: 12.05.2020 <https://www.milligazete.com.tr/haber/4344786/istanbul-sozlesmesi-neden-feshedilmeli> adresinden 14.09.2020 tarihinde alınmıştır.

(WEB: 5) <https://www.morcati.org.tr/attachments/article/440/istanbul-sozlesmesi-izleme-platformu-golge-raporu.pdf> adresinden 01.03.2021 tarihinde alınmıştır.

(WEB: 6) Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2019), *Adli İstatistikler 2019*, Ankara. <http://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adli-istatistikler-2019-kitab12062020095712> adresinden 08.07.2020 tarihinde alınmıştır.

(WEB: 7) Şiddetten Ölen Kadınlar İçin Dijital Anıt, <http://anitsayac.com/> adresinden 01.01.2021 tarihinde alınmıştır.

(WEB: 8) TÜİK, Toplumsal Yapı ve Cinsiyet İstatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068 adresinden 16.07.2020 tarihinde alınmıştır.

(WEB: 9) TÜİK, Aile Yapısı Araştırması, 2016, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=109&locale=tr> adresinden 16.07.2020 tarihinde alınmıştır.

(WEB: 10) TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2014-2019 <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=72&locale=tr> adresinden 17.08.2020 tarihinde alınmıştır.

(WEB: 11) TÜİK, Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı, Bitirilen eğitim durumuna ve cinsiyete göre nüfus, 2008-2019 (6 ve daha yukarı yaştaki nüfus) 2008-2019, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018 adresinden 17.08.2020 tarihinde alınmıştır.